

§ 122

Dnr KS 2023/000042-4

Yttrande- Remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige

Kommunstyrelsens beslut

Yttrandet från kansli- och utvecklingsenheten godkänns och översänds till klimat- och näringslivsdepartementet som Oskarshamns kommuns yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige.

Ärendet

Klimat- och näringslivsdepartementet har skickat promemorian - Ny kärnkraft i Sverige – ett första steg - på remiss. I promemorian lämnas förslag på ändringar i miljöbalken och kärntekniklagen som syftar till att utvidga förutsättningarna för att tillåta uppförande och drift av nya kärnkraftsreaktorer. Förslaget innebär att bestämmelsen i miljöbalken som anger att regeringen endast får tillåta en ny kärnkraftsreaktor om den ersätter en permanent avstängd reaktor och uppförs på en plats där någon av de befintliga reaktorerna är lokaliserad tas bort. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Som skäl för förändring av lagstiftningen anges att det prognosticerade elbehovet har ökat markant och att utvecklingen inom kärnenergiområdet har gått mot mindre enheter, så kallade små modulära reaktorer (SMR). Vidare anges att utvecklingen mot mindre reaktorer innebär att det kan bli aktuellt att bygga fler reaktorer på fler platser än vad som tidigare förutsågs, dels då det behövs fler små reaktorer för att ersätta en större, dels för att placera dem närmare användarna. Mindre reaktorer öppnar också för nya tillämpningar, främst leveranser av fjärrvärme, processvärme och vätgas för t.ex. fossilfri stålproduktion. Ett annat argument som framförs i promemorian är att de nu tillåtna platserna att bygga nya reaktorer kontrolleras av de befintliga kärnkraftsbolagen, vilket håller nya aktörer ute från marknaden.

Yttrande från kansli- och utvecklingsenheten

Oskarshamns kommun instämmer i bedömningen att behovet av elektricitet kommer att öka i takt med elektrifieringen av industrin och transportsektorn. Om detta ska ske klimatneutralt måste det ske utan fossila bränslen. Av den anledningen kommer det krävas en utveckling av alla energislag. En utbyggnad av kärnkraften är då ett av inslagen i energimixen. Det bidrar dessutom till ett ökat inslag av reglerbar kraft som sol- och vindkraft inte kan bidra med i dagsläget.

Förutsättningar

Innan byggandet av en ny reaktor kan påbörjas är det dock ett antal parametrar som måste vara uppfyllda. Dessa kan ta olika lång tid beroende på val av lokalisering:

Tillståndsprocessen

Att etablera ett kärnkraftverk, oavsett om det handlar om små modulära reaktorer eller större reaktorer, innebär en omfattande tillståndsprocess. Prövningen sker såväl enligt miljöbalken som kärntekniklagen. Dessutom krävs att regeringen fattar beslut om tillåtlighet för anläggningen. Erfarenheten säger att dessa processer kan lång tid.

§ 122 fortsättning

Acceptans

För att det överhuvudtaget ska vara möjligt för en verksamhetsutövare att kunna etablera en kärnteknisk anläggning förutsätts att det ska finnas en acceptans bland kommuninvånarna på platsen. Kommunerna har vetorätt i denna typ av etableringar och regeringen kan inte besluta mot en kommuns vilja. För att vinna acceptans krävs god kommunikation, transparens, lyhördhet och ett reellt inflytande på den lokala nivån. Det tar lång tid, mycket engagemang och kunskap för att skapa en acceptans. Att forcera fram denna typ av beslut har sällan varit lyckosamt.

Detaljplaneläggning

För att det ska vara möjligt att bevilja bygglov för en anläggning av detta slag krävs ett område som är detaljplanelagt för energiproduktion.

Skalskydd

Även om det endast handlar om att anlägga en SMR så kommer i tillståndet att krävas ett skalskydd utifrån nuvarande lagstiftning. Kravet på omfattning av skalskyddet som ställs kommer vara avgörande för om det är ekonomiskt möjligt att genomföra projektet ur såväl investerings- som driftsynpunkt.

Kapacitet i kraftnätet

För att möjliggöra en etablering av en kärnteknisk anläggning inom överskådlig tid krävs att anläggningen, antingen etableras där det finns överföringskapacitet i kraftnätet, eller i anslutning till en verksamhet som har ett stort energibehov. I det senare fallet är det SMR som kan vara aktuellt. Att bygga nya kraftledningar har visat sig vara svårt då motståndet, inte minst från markägare, varit stort.

Slutförvar

De nuvarande reaktorägarna har, genom det gemensamägda bolaget SKB, ett ansvar för omhändertagande och slutförvaring av det använda kärnbränslet och övrigt radioaktivt avfall. Regeringen har nu godkänt metoden och platserna för detta. Tillåtligheten gäller dock bara för det nuvarande kärnkraftsprogrammet. Ett visst utrymme finns dock för tillkommande använt kärnbränsle eftersom fyra reaktorer har ställts av i förtid och därmed inte tar hela tillståndet i anspråk. Däremot kommer volymer utöver detta att kräva en ny prövning enligt miljöbalken och kärntekniklagen, en process som kommer att ta tid i anspråk. För nya aktörer som ska etablera sig på marknaden finns två alternativ. Antingen gå in som delägare i SKB eller ta fram ett eget koncept för slutförvaring. Det senare alternativet kommer att ta väsentligt längre tid att realisera.

Kommunalt veto

Ytterligare en förutsättning för att lyckas med etableringen av en kärnteknisk anläggning är en positiv inställning från den berörda kommunen och inte minst en acceptans bland kommuninvånarna. I förslaget bibehålls kommunernas vetorätt. Det gäller även små modulära reaktorer. Vetorätten är en absolut förutsättning för att överhuvudtaget kunna nå framgång med nya etableringar. För att en kommun ska överväga att påbörja en diskussion om en kärnkraftsetablering måste den kunna göra det i förvisningen om att det är möjligt att när som helst under processen kunna säga nej.

Ekonomi

Till syvende och sist kommer det att vara marknaden som avgör om det kommer byggas ny kärnkraft eller inte. Det måste bedömas som ekonomiskt lönsamt. En annan förutsättning är att det finns klara och långsiktiga spelregler för att marknads aktörer ska våga genomföra de omfattande investeringar som krävs.

§ 122 fortsättning

Slutsats

Ovanstående förutsättningar och tidigare erfarenheter, tillsammans med de omfattande prövningar som krävs för etableringen av en kärnteknisk anläggning på andra platser än redan befintliga, ger vid handen att dessa processer kommer att ta lång tid. Om ambitionen är att inom rimlig tid få till stånd en utbyggnad av kärnkraften torde den snabbaste vägen vara att skapa förutsägbara, legala och ekonomiska förutsättningar för redan existerande platser för kärnkraftsproduktion. Där finns också kompetensen och kunskapen, såväl hos verksamhetsutövare som hos allmänhet och politiker.

Med tanke på det stora och akuta behov av fossilfri energi som Sverige – och världen - står inför, förefaller det klokare att bygga ny kärnkraft på de orter i Sverige där acceptans redan finns.

Konsekvenser för barn och unga

Yttrandet över remissen bedöms inte få några direkta konsekvenser för barn och unga.

Ärendets behandling

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2023-03-07, § 79, att hänskjuta ärendet till kommunstyrelsens sammanträde i mars.

I ett tjänsteutlåtande, 2023-03-15, från kansli- och utvecklingsenheten föreslås att yttrandet från kansli- och utvecklingsenheten godkänns och översänds till klimat- och näringslivsdepartementet som Oskarshamns kommuns yttrande över remiss av promemorian Ny kärnkraft i Sverige.

Dagens sammanträde

Magnus Larsson (C) yrkar att ordet fossilfri stryks från sista stycket i yttrandet.

Johanna Wyckman (L) yrkar avslag till Magnus Larssons (C) yrkande.

Ingemar Lennartsson (KD) yrkar bifall till förslaget från arbetsutskottet.

Ordföranden meddelar att det finns två förslag till beslut, förslaget från arbetsutskottet och yrkandet från Magnus Larsson (C) och att dessa ska prövas mot varandra. Kommunstyrelsen godkänner detta propositionsförfarande.

Efter avslutat propositionsförfarande finner ordföranden att kommunstyrelsen beslutar bifalla förslaget från arbetsutskottet och avslå yrkandet från Magnus Larsson (C).

§ 122 fortsättning

Protokollsanteckning

Ordföranden tillåter att Fredrik Jonasson (V) lämnar en protokollsanteckning enligt följande:

Vi behöver möjliggöra för mer förnybar fossilfri energi som bidrar till en grön omställning och inte bygga ny kärnkraft. Även om kärnkraften är fossilfri och inte släpper ut koldioxid vid själva energiproduktionen är den långt ifrån miljövänlig och har många problem med miljöpåverkan, social påverkan och säkerhetsfrågor i hela produktionskedjan från uranbrytning till framställning av kärnbränsle, elproduktion och slutförvaring av det använda kärnbränslet.

Kärnkraften kräver avancerad teknik och är dyr och långsam att bygga. En eventuell kärnkraftsutbyggnad hinner inte svara mot behovet av ökad elproduktion under den korta tid vi har på oss att få ner våra utsläpp. Vänsterpartiet ser vindkraft som det snabbaste sättet att bygga ut den förnybara energin, men vi behöver samtidigt mer energi från vatten och sol. Idag är den befintliga kärnkraften en viktig del i energimixen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, 2023-03-15, kansli- och utvecklingsenheten

Skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet